

Др.Матіас Дьобберт, кандидат наук,
проект-менеджер по кукурудзі та олійних культурах у Східній Європі, компанія KBC ЗААТ АГ

ШЛЯХИ ПРИСКОРЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ СЕЛЕКЦІЇ У ВИРОБНИЦТВО УКРАЇНИ

Від схрещування вихідного матеріалу до створення нового гібрида кукурудзи проходять близько десяти років. Нові технології як, наприклад, техніка подвоєних гаплоїдів або використання молекулярних маркерів, а також інтенсивне застосування можливостей контра-сезонних розплідників дозволили значно прискорити селекційні процеси і скоротити терміни створення нових високоврожайних гібридів. За нашими підрахунками за останні двадцять років тільки за рахунок селекції врожайність зросла в середньому на 1,4 ц/га за рік.

Держсортотипування на господарську корисність і реєстраційні випробування є для нових сортів і гібридів останнім етапом на шляху від селекціонера до виробника. Чим швидше нові досягнення науки пройдуть цю фазу селекційного процесу, тим швидше аграрії України зможуть скористатися їх перевагами і стати конкурентоспроможними в міжнародному змаганні.

1. Використання міжнародного поділу праці в рамках УПОВ. Привівши свою роботу у відповідність з правилами УПОВ Інститут Експертизи з 2010 року ввів обов'язкове реєстраційне випробування для всіх сортів і гібридів кукурудзи та їх компонентів. Проведення реєстраційних випробувань безперечно дуже важливий і позитивний крок і дозволить в майбутньому ефективніше захищати інтереси селекційних установ та компаній. Однак, часто гібриди та їх компоненти вже пройшли ці випробування в інших країнах-членах УПОВ, про що свідчать офіційні ВОС-тест-звіти відповідних уповноважених установ. В рамках УПОВ їх члени взаємно визнають звіти уповноважених організацій і мають право запросити такі. Ця форма співпраці економить матеріальні і часові ресурси на держсортотипування

і активно практикується між країнами Європейського Співтовариства та Росії. З 2012 року держкомісії Білорусії, Польщі, Німеччини та Росії також погодилися взаємно визнавати звіти ВОС-тестів. Тому ми бачимо необхідність проведення ВОС-тестів в Україні тільки для таких гібридів і компонентів, для яких заявники не можуть пред'явити результати реєстраційних випробувань або вказати на місце їх отримання з інших країн.

2. Своєчасна і раціональна видача рознарядок Держсортовипробування в Україну триває на рік довше, ніж в більшості країн західної Європи та Росії. Крім того, існують проблеми зі своєчасною видачею рознарядок. З моменту введення обов'язкового реєстраційного випробування для всіх сортів і гібридів кукурудзи та їх компонентів, тобто останні 3 роки, на жаль, компанія КВС ЗААТ АГ не отримала рознарядки на поставку насіння новозаявлених гібридів кукурудзи на держсортовипробування в потрібні терміни. Тому термін потенційного впровадження нових гібридів в українське сільгоспвиробництво відтягується і втрачається ще один рік. Ми вважаємо, що потрібно повернутися до практики одночасної видачі рознарядок для формальної експертизи, для ВОС-тесту і для тесту на господарську корисність, причому протягом не більше одного місяця з моменту подачі заявочних документів заявником. Це дозволило б відправити все насіння ще в грудні / січні, знімаючи всі напруженості в постачанні, провести обробку та логістику насіння на Бородянській дослідній станції без поспіху і сприяло б своєчасній та якісній закладці дослідів у передбачені терміни.

3. Уникнення дублюючих реєстраційних випробувань. Особливості українського законодавства про насіння змушують іноземні компанії-виробники насіння імпортувати батьківських компонентів для проведення їх окремої держреєстрації. Отже, в програми ВОС-тестування одночасно включаються двічі одні й ті ж компоненти, і як складова частина гібридів і як самостійний об'єкт реєстрації. Крім того, батьківські форми випробовуються двічі, якщо вони входять як один компонент в різні гібриди або навіть якщо ці форми були вже випробувані у по-

передні роки. На наш погляд більш раціонально випробувати компоненти тільки один раз і застосовувати ці результати у всіх активних програмах.

4. Відстрочка надання фотографій заявляються сортів. В даний момент фотографії сортів є складовою частиною пакета заявочних документів і повинні надаватися до початку держви-пробувань. Кількість гібридів у конкурсному випробуванні, з якого селекціонери відбирають кандидати на держсортівипробування, настільки значно, що фотографувати їх все навмання неможливо. Тому приходиться для вже визначених кандидатів відтягувати початок держсортівипробування ще на рік, лише з ціллю створення необхідних фотографій. Якщо допустити надання фотографій заявлених сортів до початку другого року випробування або в крайньому випадку до засідання експертної комісії, що в принципі є формальністю, нові досягнення науки ще на рік раніше зможуть потрапити в руки українських виробників.

Впровадивши вище перераховані адміністративно-організаційні пропозиції можна без шкоди якості роботи Інституту Експертизи і без ризику обмеження захисно-правового статусу прискорити процес реєстрації і відчутно заощадити матеріально-технічні ресурси, як інститутські, так і заявників.

